

Llibertat, amnistia...

1 i 8 de febrer de 1976

L'Assemblea de Catalunya agrupà la gran majoria de l'oposició democràtica catalana, partits, sindicats i entitats socials i culturals, a més de nombrosos artistes, intel·lectuals i professionals de diversos àmbits, amb l'objectiu comú de la recuperació de les llibertats socials, polítiques i nacionals. Fundada el 7 de novembre de 1971 a l'església de Sant Agustí —situada a la plaça del mateix nom, al carrer de l'Hospital—, l'Assemblea de Catalunya, des de la més estricta clandestinitat, esdevindria la plataforma unitària per excel·lència de la lluita anti-franquista durant els darrers anys de la dictadura, amb una sèrie d'accions reivindicatives de gran repercussió.

Les reivindicacions de l'Assemblea de Catalunya sintetitzades amb un lema que esdevindria cèlebre: *Amnistia!* Foto: Robert Ramos.

Llibertat, amnistia...

En morir el general Franco, el 20 de novembre de 1975, s'inicià un procés d'adaptació del règim a les noves circumstàncies. Com el mateix dictador havia previst, dos dies després fou succeït per Juan Carlos de Borbón, que d'aquesta manera esdevingué el rei Joan Carles I, d'acord amb la *Ley de sucesión en la jefatura del Estado* aprovada el 1947. Espanya es disposava a passar d'estat feixista a monarquia constitucional, mutació que passaria a la història amb el nom de *transició*, una evolució que els jerarques del règim, com Manuel Fraga, procurarien que no fos una *ruptura*, l'altra paraula clau del període.

Per a l'oposició democràtica catalana, però, hi havia un pas previ i ineludible: l'amnistia total dels més de sis-cents presos polítics que hi havia en aquell moment. Amb aquesta demanda, el mes de gener de 1976 l'Assemblea de Catalunya decidí convocar la ciutadania a una manifestació cívica, tot i que, per la seva condició clandestina, hagué de recórrer al paraigua legal de la Federació d'Associacions de Veïns de Barcelona (FAVB).

La FAVB, però, no podia prendre una decisió de tanta transcendència sense fer-ho en assemblea i, davant la impossibilitat material de convocar-la, s'optà per fer-ho a títol personal. Tots els

membres de la junta van signar la petició, un acte no exempt de risc, juntament amb nombroses personalitats de diversos àmbits socials i polítics: col·legis professionals, entitats cíviques, culturals i religioses, universitat, moviment sindical, artistes, intel·lectuals i membres de l'Assemblea de Catalunya i el Consell de Forces Polítiques de Catalunya, organisme format per una desena de partits. Finalment van ser cent seixanta les persones que van signar l'escrit, en què se sol·licitava autorització per a una manifestació proamnistia, a celebrar diumenge 1 de febrer de 1976. La sol·licitud concretava el *Salón*

**manifestació ciutadana
per a
L'AMNISTIA**

El diumenge dia 1 de febrer de 1976

Recorregut: Arco de Triunfo - Ronda de San Pedro
- Plaza de Urquizaona - Plaza de
Catalunya

**Inici de la
manifestació:** a les 12 hores del migdia

**Lloc de
concentració:** Salón Víctor Pradera, des de
les 11 hores

CIUTADÀ

expressa amb la seva assistència la voluntat
d'una convivència democràtica

Films i gravacions: Institut Valencià d'Investigacions Lingüístiques i Literàries. © 1976. La FAVB, S.A. L'101.
Any d'edició: Institut del Cinema Català

Llibertat, amnistia...

La capçalera de la manifestació proamnistia al passeig de Sant Joan, el matí de l'1 de febrer de 1976. S'hi poden veure, entre altres, Ferran Garcia Fària, Lluís Maria Xirinacs, Joan Raventós i Francesc Pi de la Serra. Foto: Robert Ramos.

de Víctor Pradera (actualment, passeig de Lluís Companys) com a lloc de concentració, d'onze a dotze del matí, hora en què s'iniciaria el recorregut per la Ronda de Sant Pere fins a la plaça de Catalunya, on la manifestació es dissoldria a la una.

Tot i les garanties que la marxa seria pacífica i silenciosa, amb servei d'ordre i assistència mèdica a càrrec dels mateixos organitzadors, el governador civil, Salvador Sánchez-Terán, denegà el permís —per previsibles alteracions de l'ordre públic— i també prohibí que els sol·licitants es reunissin per adoptar solucions alternatives.

Davant la negativa governamental, els promotors assumiren el risc de mantenir la convocatòria, àmpliament difosa per tots els mitjans al seu abast. En aquestes condicions s'arribà a l'1 de febrer de 1976, diumenge, un dia relativament fred —al voltant dels vuit graus a primera hora del matí—, humit i parcialment ennuvolat, a joc amb els uniformes de color gris del gran contingent de policia que ocupava l'indret fixat per a la concentració, amb abundant material antiavalot. Les primeres càrregues es produïren a quarts d'onze davant del palau de Justícia, amb llençament de bales de goma i gasos lacrimògens per impedir la formació de grups gaire nombrosos.

Llibertat, amnistia...

La policia es disposa a carregar contra els manifestants asseguts, en una fotografia editada per Convergència Socialista de Catalunya.

Simultàniament, el gruix dels manifestants s'havia anat concentrant a la zona alta del passeig de Sant Joan, tram que aleshores era anomenat del General Mola, entre la Diagonal (dedicada encara al *Generalíssimo Franco*) i la Travessera de Gràcia, d'acord amb una nova cita comunicada per l'eficaç sistema del boca-orella. Grups i grupets procuraren dissimular la seva presència, fins que pocs minuts després de les onze se sentiren els primers aplaudiments. Era el senyal que tothom esperava, amb una barreja de neguit i desig. Molts dels signants passaren a la part central del passeig, s'agafaren fortament dels braços, com mostra la fotografia de la pàgina anterior, i formaren la capçalera. Al darrere, com sorgits del no res, s'hi concentraren diversos milers de persones, amb algunes pancartes i unes quantes banderes catalanes amb el lema d'amnistia. La manifestació es posà en marxa, compacta i silenciosa, però amb prou feines pogué recórrer un parell de cantonades, perquè a l'alçada del carrer del Rosselló fou interceptada per la policia. Dos dels manifestants van provar de parlamentar i evitar la càrrega però, davant la negativa, la multitud optà per seure al terra, amb una actitud exemplar de resistència passiva.

Es produïren aleshores les imatges més conegudes de la jornada, gràcies a les fotografies obtingudes pel fotoperiodista Manel Armengol, que donarien la volta al món. Efectivament, els *grisos*

Llibertat, amnistia...

El moment àlgid de l'agressió policial, mentre uns quants manifestants provaven de protegir-se dels cops. Foto: Manel Armengol.

van carregar amb tota la contundència contra una massa de pacífics ciutadans. Primer van llançar bales de goma i pots de fum, per procedir després a apallissar a cops de porra i, fins i tot, amb la culata del fusell la gent que mirava de protegir-se com podia, davant la mirada atònita dels nombrosos veïns que havien sortit als balcons alertats per la cridòria. Es produí la desbandada i al terra quedaren diversos ferits, entre els quals Lluís Maria Xirinacs, sacerdot que el dia de Nadal havia iniciat una permanència de dotze hores diàries davant la porta de la presó Model, en reivindicació de l'amnistia total de presos polítics. Xirinacs fou atès a l'hospital de Sant Pau i tot seguit es reintegrà a la mobilització.

Després de la càrrega, els manifestants es dividiren en diferents grups, un dels quals seguí passeig de Sant Joan cap avall. En observar que s'acostaven pel darrere diversos vehicles policials, els automobilistes que circulaven pel carrer de València aturaren els cotxes per obstaculitzar-los el pas, de manera que van haver de donar la volta i baixar pel carrer de Bailèn fins Aragó, on altres automòbils els tornaren a barrar el pas. Els manifestants agrairen amb aplaudiments l'actitud dels conductors i aquests respongueren fent sonar el clàxon amb un so rítmic que assoliria fama: *sí sí lli-ber-tat, am-nis-ti-a to-tal*.

Llibertat, amnistia...

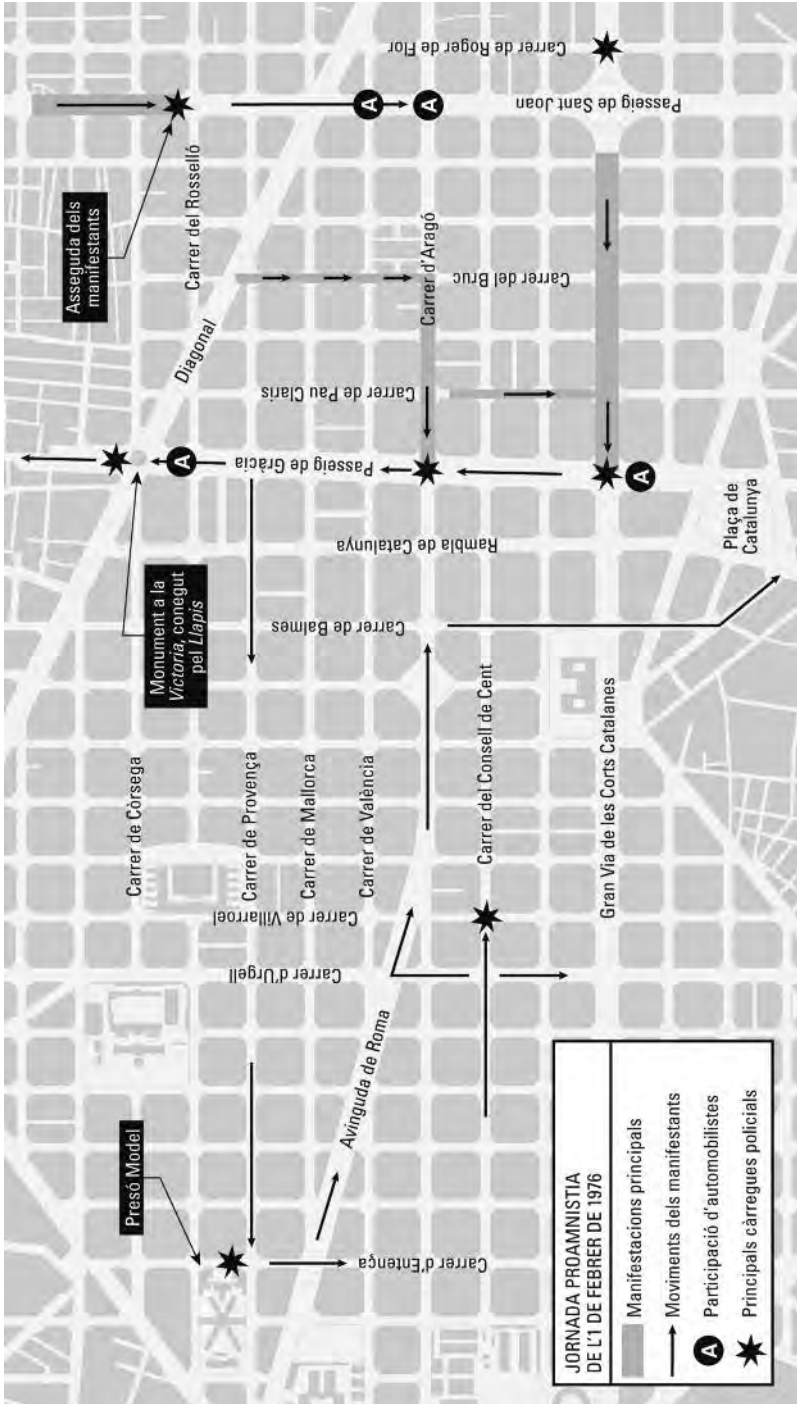

La participació automobilística fou fonamental durant les jornades de l'1 i el 8 de febrer de 1976. Foto: Robert Ramos.

En aquell moment, ja era clar que la ciutat sencera compartia el desig de llibertat. Certament, la majoria dels que es manifestaven eren joves, nois i noies que rarament passaven dels trenta anys, però la resta de la ciutadania els feia costat. Des de les finestres i els balcons el veïnat aclamava els manifestants, els advertia dels moviments policials, els obria la porta de l'escala perquè s'hi poguessin refugiar. Bars i pastisseries també acolliren moltes persones en situació de perill imminent. La policia, sorpresa per la magnitud de la protesta, no faria altra cosa que anar d'un lloc a un altre, desbordada per l'extraordinària mobilitat de la gent.

Després de diverses corredisses, un grup nombrós aconseguí reunir-se novament a la Gran Via de les Corts Catalanes (que aleshores duia el nom d'*avenida de José Antonio Primo de Rivera*, fundador de *Falange Española*), per avançar en direcció a la Via Laietana (actualment, carrer de Pau Claris), on s'uní a una altra gentada que baixava per aquest carrer. Tots junts caminaren fins al passeig de Gràcia on, tot i el suport automobilístic, foren dissolts amb contundència. Fou una fugaç victòria policial perquè, en aquell mateix moment, a l'alçada del carrer de Roger de Flor, s'havien concentrat altres grups més petits, que respongueren a l'agressió policial tot retornant els pots de fum que els llançaven. En un gest d'impotència, un escamot de *grisos* aturà un autobús des d'on havien sentit

Llibertat, amnistia...

El monument franquista de la cruïlla del passeig de Gràcia i la Diagonal, inicialment dedicat al líder republicà Francesc Pi i Margall, cap al migdia de l'1 de febrer de 1976. Foto: Robert Ramos.

crits de rebuig a la seva actuació, feren baixar els passatgers i alguns foren estossinats a cops de porra.

La concentració més multitudinària es produí a la cruïlla de la Diagonal amb el carrer del Bruc, per baixar fins al carrer d'Aragó i, des d'allí, fins al passeig de Gràcia. En aquest trajecte, la manifestació ocupà tota la calçada, amb una extensió de diverses illes de cases i profusió de pancartes.

En ser dispersada, la multitud es dividí en dos grups. Un anà fins al Cinc d'Oros —cruïlla del passeig de Gràcia amb la Diagonal—, on el monument aleshores dedicat a la Victòria franquista —popularment conegut pel *llapis*— fou decorat amb banderes i pan-